

**Смесеното обучение в трансграничен контекст: профил на готовността и
ключови дефицити в трансграничния регион Силистра–Кълъраш**
Румяна Лебедова, Диана Бебенова-Николова

**Blended Learning in a Cross-Border Context: Profile of Readiness and Key
Deficits in the Silistra–Călărași Regions**
Rumyana Lebedova, Diana Bebenova-Nikolova

Abstract:

The digital transformation of education has strengthened the role of blended learning as a model that combines the advantages of face-to-face and online learning environments. Despite accelerated digitalisation and infrastructure investments, the question remains: to what extent are educational institutions in peripheral and cross-border regions actually prepared to implement hybrid educational practices? The regions of Silistra (Bulgaria) and Călărași (Romania) represent territories characterised by demographic decline and socio-economic challenges.

This report aims to determine whether and to what extent differences exist in the readiness for blended learning in our cross-border region. The observations are based on a study involving 430 respondents, conducted within the framework of the project ROBG00271 BEAD – Bridging Education Across the Danube, under the INTERREG VI-A Romania–Bulgaria Programme, implemented by the Silistra Branch of Ruse University. The report identifies key deficits in essential competences and pedagogical practices as a basis for developing sustainable hybrid educational solutions.

Keywords: blended learning, cross-border regions, hybrid educational practices

For contacts: Assoc. Prof. Dr. Rumyana Lebedova, University of Ruse, rlebedova@uni-ruse.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Дигиталната трансформация на образованието засили ролята на смесеното обучение като модел, който съчетава предимствата на присъствената и онлайн учебната среда. Въпреки ускорената дигитализация и инвестициите в инфраструктура, остава въпросът доколко образователните институции в периферни и трансгранични региони са реално подготвени да прилагат хибридни образователни практики. Регионите Силистра, България и Кълъраш, Румъния са територии, характеризиращи се с демографски спад и социално-икономически предизвикателства. Настоящият доклад има за цел да установи дали и в каква степен съществуват различия в готовността за смесено обучение в този трансграничен регион.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В съвременната педагогическа теория смесеното обучение се разглежда като интегративен модел, който съчетава традиционни и електронни форми на обучение и включва използването на дигитални платформи, интерактивни ресурси и присъствени образователни практики (6). Научните изследвания показват, че то може да има положително влияние върху академичните резултати на обучаемите (3). Допълнителни изследвания показват, че университети, които експериментират с хибридни образователни модели, отчитат подобрене на академичните постижения и повишена ангажираност на студентите (2). Чрез използването на

електронни платформи, мултимедийни ресурси и адаптивни системи за обучение се създават условия за по-гъвкаво организиране на обучението и за по-широко участие на обучаемите в учебния процес (5).

В съвременните образователни модели преподавателят все по-често изпълнява ролята на фасилитатор на учебния процес, който подпомага обучаемите в изграждането на знания чрез интерактивни и колаборативни форми на обучение (3). В контекста на трансграничното сътрудничество смесеното обучение придобива допълнително значение, тъй като позволява интегриране на международни образователни практики, обмен на опит и съвместно обучение на участници от различни страни (7). Въпреки значителния потенциал на дигитализацията за подобряване на достъпа до образование, съществуват и редица предизвикателства, свързани с нейното внедряване: технологични бариери, неравномерният достъп до дигитални ресурси и необходимостта от развитие на дигитална грамотност сред обучаемите и преподавателите. Тези проблеми са особено изразени в периферни и трансгранични региони, където социално-икономическите фактори могат да ограничат ефективното внедряване на дигитални образователни практики.

Настоящото изследване се основава на резултатите от аналитичен доклад, разработен в рамките на трансгранично изследване в регионите Силистра, България и Кълъраш, Румъния сред 430 респонденти (8). Целта на анализа е да се оцени степента на готовност на образователните институции за внедряване на смесени образователни модели и да се идентифицират ключовите дефицити, които ограничават развитието на хибридни образователни практики. Методологичният подход се основава на анализ на факторите, определящи степента на дигитализация на образователните институции. Според съвременните изследвания оценяването на дигитализацията трябва да включва няколко основни компонента: технологична инфраструктура, интеграция на дигиталните технологии в учебните програми, наличност на цифрови ресурси, ангажираност на студентите и ефективност на административните системи. Подобна рамка позволява цялостна оценка на дигиталната трансформация на средата.

Анализът на социално-образователния контекст в трансграничния регион показва наличие на значителни структурни предизвикателства. В област Силистра делът на населението с висше образование е **16,9%**, при **28,2% средно за страната**, докато делът на лицата с основно или без образование достига **32,7%** при **17,4% средно за България (8)**. Тези показатели показват наличие на образователни дефицити, които оказват влияние върху развитието на дигитални и професионални компетентности в региона.

В същото време анализът на образователната инфраструктура показва наличие на технологичен потенциал за развитие на хибридни образователни модели. В училищата в област Силистра са изградени компютърни кабинети и е осигурен безжичен интернет достъп, като се използват платформи за електронно обучение (8). Част от образователните институции разполагат и със съвременно технологично оборудване – интерактивни дъски, интерактивни дисплеи, 3D принтери и STEM центрове.

Въз основа на анализа на научната литература и резултатите от аналитичния доклад може да бъде формулиран **технологичен модел на смесено обучение**, който съчетава три взаимосвързани образователни среди (Фигура 1).

Фиг. 1. Технологичен модел на смесено обучение в трансграничен образователен контекст

Първата е **присъствената образователна среда**, която осигурява директно взаимодействие между преподаватели и обучаеми и създава условия за развитие на комуникативни и интеркултурни компетентности.

Втората е **синхронната електронна среда**, която се реализира чрез платформи за онлайн обучение и позволява провеждането на виртуални занятия, дискусии и съвместни учебни дейности между участници от различни държави.

Третата е **асинхронната електронна среда**, която предоставя достъп до електронни ресурси, видеолекции и учебни материали, които обучаемите могат да използват независимо от времето и мястото на обучение.

Този трикомпонентен модел създава условия за по-гъвкава организация на обучението и позволява интегрирането на различни педагогически подходи в образователния процес.

Резултатите от аналитичния доклад показват, че въпреки наличието на технологична инфраструктура съществуват значителни дефицити, които ограничават ефективното внедряване на смесено обучение в трансграничния регион Силистра–Кълъраш. Анализът показва наличие на дефицити в няколко основни направления:

- дигитална компетентност на обучаемите и преподавателите;
- езикова подготовка за участие в трансгранична комуникация;
- интеркултурна компетентност и умения за сътрудничество;
- педагогически модели за интегриране на дигиталните технологии в обучението.

Настоящият раздел представя модел на систематизиран набор от интервенции, насочени към преодоляване на идентифицираните дефицити и към устойчиво развитие на ключови компетентности в трансграничен образователен контекст (Фигура 2). Предложените направления са концептуално обособени, но функционално взаимосвързани и взаимно допълващи се.

Модел на интервенции с разклонения

Фиг. 2. Модел на систематизиран набор от интервенции

На първо място, се акцентира върху **развитието на дигитални компетентности** като основа за ефективно участие в съвременната образователна и професионална среда. Това включва не само технически умения за работа с дигитални инструменти, но и критично мислене, информационна грамотност и способност за прилагане на технологии в обучителния процес.

Второто направление обхваща **разширяване на езиковото обучение с фокус върху трансграничното сътрудничество**. Подчертава се необходимостта от развитие на функционална комуникативна компетентност, която да подпомага активното участие в международни инициативи, проекти и мобилности, включително овладяване на специализирана терминология и умения за межкултурна комуникация.

Третото направление е свързано с **развитието на интеркултурни умения чрез работа в международни екипи**. Тук се поставя акцент върху изграждането на способности за ефективно взаимодействие в мултикултурна среда, включително разбиране на културни различия, адаптивност, емпатия и сътрудничество. Практическата реализация се осъществява чрез участие в съвместни дейности и екипни проекти с международен елемент. Особено значение има развитието на интеркултурната компетентност, тъй като регионът се характеризира с мултикултурна социална среда. Населението на област Силистра е етнически разнообразно и включва българи, турци и роми, което създава специфични условия за развитие на мултикултурни образователни практики и инициативи за социална интеграция.

Четвъртото направление включва **разработване и прилагане на педагогически модели за интегриране на дигитални технологии**. Това предполага създаване на иновативни методически рамки, като смесено и хибридно обучение, които да осигурят по-висока ефективност и гъвкавост на образователния процес.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В обобщение, предложеният набор от интервенции формира интегриран модел, който съчетава развитие на индивидуални компетентности с иновации в педагогическите практики. Този модел има потенциал да допринесе за

повишаване на качеството на образованието и за по-ефективно включване на участниците в трансгранични и международни образователни инициативи.

Чрез съчетаване на присъствени и дигитални форми на обучение могат да се създадат условия за развитие на ключови компетентности. Устойчивото внедряване на подобни модели изисква целенасочени инвестиции в развитие на човешкия капитал и в повишаване на квалификацията на преподавателите. Само чрез интегриране на технологичната инфраструктура с педагогически иновации и развитие на ключови компетентности може да се постигне устойчиво развитие на смесеното обучение в трансгранични региони като Силистра и Кълъраш.

ЛИТЕРАТУРА

1. Beloev, H., Smrikarov, A., Voinohovska, V. & Ivanova, G., Determining the Degree of Digitalisation of a Higher Education Institution, Strategies for Policy in Science and Education / Strategii na Obrazovatelnata i Nauchnata Politika, 31(4s), 9-21, 2023, <https://doi.org/10.53656/str2023-4s-1-det>

2. Лазаров, Л. & Лазарова С., Технологичен модел на обучение от смесен тип на студенти от педагогически специалности, Сборник доклади Трета национална научно-практическа конференция „Дигитална трансформация на образованието-проблеми и решения“, 2024, 378-382.

3. Нейчева, М., Качествени инвестиции в образование и обучение в условия на дигитализация – от научни изследвания към образователни политики, Сборник доклади Национална научно-практическа конференция „Дигитална трансформация на образованието-проблеми и решения“, 2023, 21-25.

4. Комитов, Д., Образование в ерата на технологиите: Ще оцелеят ли старите модели?, Сборник доклади Трета национална научно-практическа конференция „Дигитална трансформация на образованието-проблеми и решения“, 2025, 361-365.

5. Белоев, Хр., Смрикаров, А., Василев, Цв., Георгиев, Цв., Смрикарова, Ст., Иванова, А., Иванова, Г., Стойкова, В. Арсова, Е., Алиев, Ю & Златаров, П., ВИЗИЯ ЗА УНИВЕРСИТЕТА НА БЪДЕЩЕТО, Сборник доклади Национална научно-практическа конференция „Дигитална трансформация на образованието-проблеми и решения“, 2023, 7-16.

6. Цанев, Н., Смесеното обучение във висшето образование –съвременно решение за оптимизиране на университетската работа, Сборник доклади Втора национална научно-практическа конференция „Дигитална трансформация на образованието-проблеми и решения“, 2024, 388-393.

7. Янкова, И. & Василева, Р., Иновативна образователна среда за непрекъснато професионално обучение в сферата на културните и творческите индустрии, Е-сборник, 2018, ISBN 978-619-185-326-7, <https://interaktivna-obrazovatelna-sreda.unibit.bg/images/pdf/E-SBORNIK.pdf>

8. Аналитичен доклад на резултатите от проведено проучване на компетентностите в трансграничния регион Силистра – Кълъраш в изпълнение на проект „BEAD—Bridging Education Across the Danube“, Клуб „Отворено общество“-Русе в изпълнение на Договор 95ДПР-26/05.11.2025г. с РУ „Ангел Кънчев“